

BOBRI

14. ljubljanski festival
kulturno-umetnostne vzgoje

BOBROV DNEVNIK

DOBRODOŠLI NA 14. FESTIVALU BOBRI!

Letos je posvečen pripovedovanju in ilustraciji. Ilustracija pomeni risbo ali sliko oziroma kakršno koli ponazoritev zgodbe. Zgodbe bomo risali, jih poslušali, gledali, mrmrali, prepevali, plesali, se jih igrali in še kaj.

Pojdimo na lov za zgodbami!

Da jih bomo lahko pripovedovali naprej!

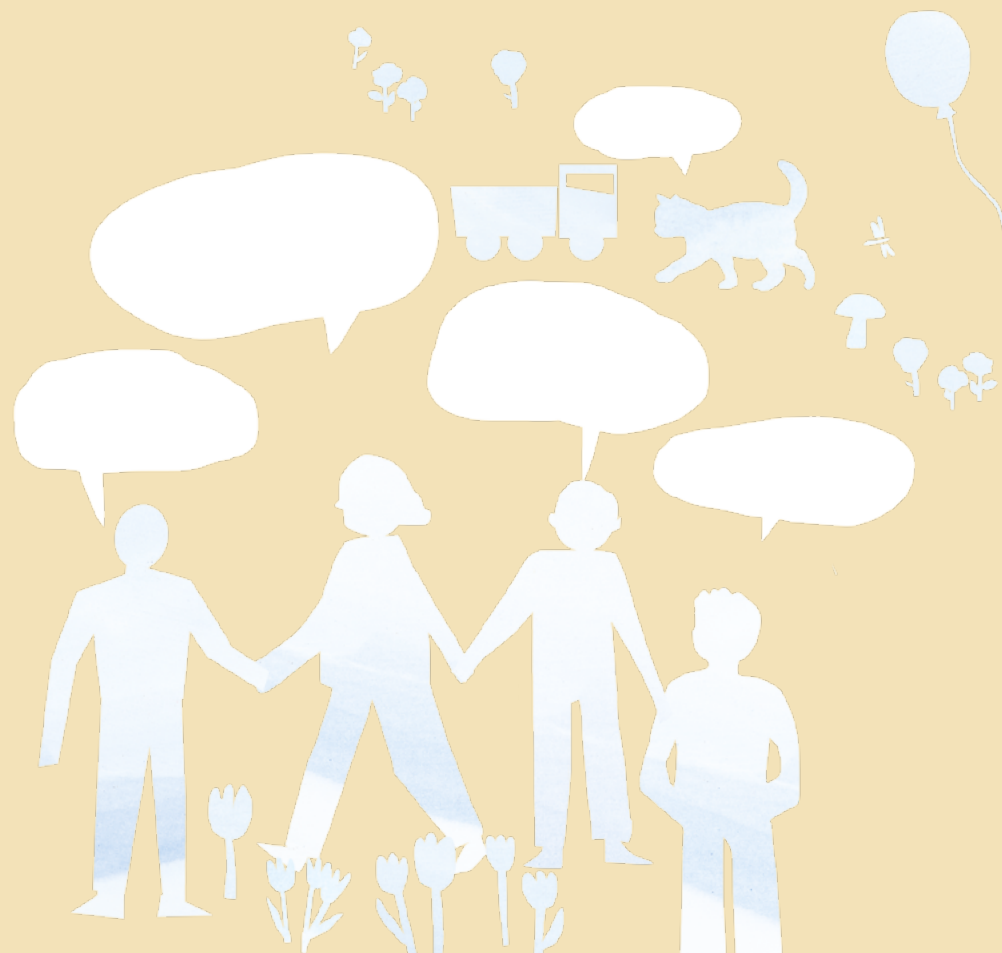
Zgodbe tacajo okrog,
dokler se ne usedejo
v srce.

Tja pridejo, ko smo otroci, in ostanejo,
ko nam posivijo
lasje.

Peter Svetina, iz besedila predstave Razcufane zgodbe
(Slovensko mladinsko gledališče in Zavod Divja misel – Vodnikova domačija
Šiška, 2022)

Čarobnost v obiskovanju kulturnih dogodkov je, da smo tam skupaj z drugimi. Skupaj se smejimo, na široko zremo, zadržujemo dih ali solze ob zgodbah, ki se razvijajo pred nami.

Kdo vse je bil s teboj na kulturnem dogodku festivala Bobri? Doriši in pririši sebe, svojo družbo ter glavnega junaka ali junakinjo zgodbe, ki ste si jo ogledali. V oblache zapiši ali nariši, kaj si po tvojem mnenju mislijo o dogodku.

ZGODBE

V zgodbi se vedno nekaj zgodi, nekaj majhnega ali nekaj velikega. Zgodba se vedno nekje začne in konča. Vedno ima glavnega junaka ali junakinjo.

Zgodbe so različnih dolžin in oblik. Bober Bor in Bobrovka Brina sta najrazličnejše zgodbe ponazorila oziroma ilustrirala s črtami. Kaj misliš, katera črta predstavlja katero zgodbo? Poveži jih!

KRATKA ZGODBA

DOLGA ZGODBA

ZAPLETENA ZGODBA

SMEŠNA ZGODBA

STRAŠNA ZGODBA

ŽALOSTNA ZGODBA

NAPETA ZGODBA

DOLGOČASNA ZGODBA

NEKONČNA ZGODBA

ZGODBA, KI IMA VEČ KONCEV

Najslavnejšo najkrajšo zgodbo je napisal gvatemalski pisatelj Augusto Monterroso. Takole gre: "Ko se je zbudil, je bil dinosaver še vedno tam."
(Zgodbe, basni, utrinki, Cankarjeva založba, 2017)

PRIPOVEDOVALCI ZGODB

Vsi mi smo pripovedovalci zgodb. Ves čas si pripovedujemo in se z zgodbami pogovarjamo. Z njimi si delimo misli, spomine, občutke in pomembne dogodke. Pripovedujemo si sanje in šale, pa tudi laži. Pripovedujemo si tudi o knjigah, filmih, predstavah, koncertih in razstavah, ki smo jih doživeli. Zgodbe so vsepovsod okoli nas – kot zrak, ki ga dihamo.

Leta 1858 je Cukrarno zajel požar. Od stopljenega sladkorja je bila Ljubljana sladka reka.

Včeraj se mi je sanjalo, da me je lovil tiger.

Včeraj sem gledal odličen film o koncu sveta.

Ko se boste namazali z našo kremo, boste postali najsrečnejši človek na svetu!

Ko sva bila z babico še mlada, sva šla peš na Bled.

To je najboljši avto na svetu. Nikoli se ne pokvari.

Vse zgodbe niso dobronamerne ali resnične. Kako veš, kateri zgodbi lahko zaupaš?

Pravi praznik pripovedovanja se zgodi v času Pripovedovalskega festivala, ki se vsako pomlad odvijne v Cankarjevem domu.

KAKO ZGODBO NAPIŠE PISATELJ?

Pesnika, pisatelja in prevajalca Petra Svetino, ki je napisal številne zgodbe za otroke in mlade, smo povprašali, kako napiše zgodbo.

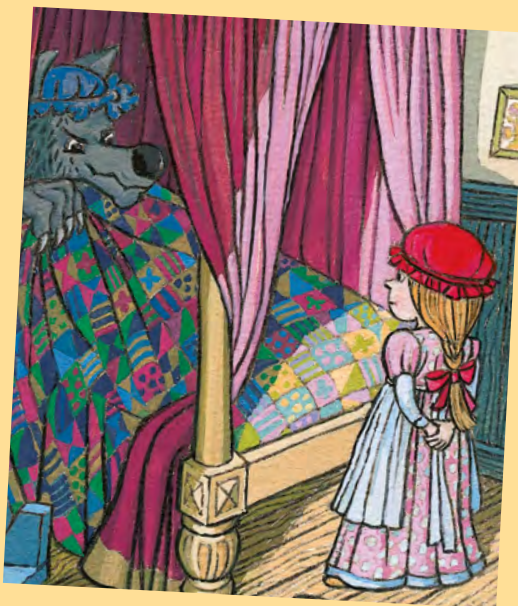
Foto: Klara Svetina

ENA ZGODBA, TISOČ PODOB

Najlepše pri zgodbah je, da si jih vsak predstavlja malo po svoje. Ko poslušamo ali beremo zgodbo, si v mislih slikamo njeno dogajanje. Pripovedovanju zato pravimo tudi kino v naših glavah.

V pravljici bratov Grimm preberemo: »Nekoč je živela ljubka majhna deklica, in kdor jo je videl, vsak jo je imel rad, najraje pa jo je imela njena babica. Nekoč ji je podarila kapico iz rdečega žameta, ki ji je tako lepo pristajala, da od takrat ni marala nositi ničesar drugega več, in zato so ji vsi rekli Rdeča kapica.« (Zlate Grimmove pravljice, Mladinska knjiga, 2012)

Kakšno pa je imela barvo las in oči? Kako velika je bila? Kaj je imela poleg rdeče kapice še oblečeno? Oglej si, kako so si jo zamislile različne ilustratorke. Na koncu nariši še svojo.

Jelka Godec Schmidt (Zlate Grimmove pravljice, Mladinska knjiga, 2012)

Marlenka Stupica (Jacob in Wilhelm Grimm: Rdeča kapica, Mladinska knjiga, 2002)

Rotraut Susanne Berner (Grimmove pravljice v stripu, Mladinska knjiga, 2009)

Eden največjih dogodkov pri nas, povezanih z ilustracijo, je Slovenski bienale ilustracije v Cankarjevem domu. Prav letos je na ogled, in sicer do 31. marca! Veliko dogodkov, povezanih z ilustracijo, poteka tudi na Vodnikovi domačiji Šiška.

Tvoja Rdeča kapica

ZGODBA IN SLIKA, TO JE LEPI PAR!

Zgodba in slika sta se spoprijateljili že dolgo nazaj – še pred obstojem knjig, gledališča, kina ali televizije. Že dolga stoletja pripovedovalci ob pripovedovanju svojih zgodb istočasno rišejo risbe ali pa si te izdelajo vnaprej.

Zgodbe v pesku (Foto: rightnow.org.au)

Otroci iz plemena Yupik na Aljaski so zgodbe vrezovali v blato ali sneg z nožičkom. V Avstraliji pa poznajo tradicijo pripovedovanja ob risanju podob v pesek.

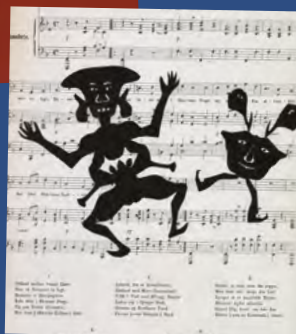

Foto: Wikimedia

Pravljicar Hans Christian Andersen je svoje zgodbe rad pripovedoval otrokom. Ob tem je glavne like sproti izrezoval iz papirja. Te čudovite papirnate mojstrovine hrani njegov muzej v mestu Odense na Danskem.

Foto: Wikimedia

Japonski potujoči pripovedovalci, imenovani kamišibajkarji, so otrokom na ulici pripovedovali zgodbe ob slikah na malem lesenem odru. Ta oblika pripovedovanja postaja znova vse bolj priljubljena in jo lahko doživiš tudi na letošnjem festivalu Bobri.

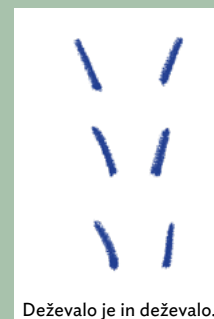
Kamišibaj Čudežni gozd (Foto: Sabina Plaznik, arhiv: Lutkovno gledališče Ljubljana)

Otroci na Japonskem si med seboj radi pripovedujejo risane zgodbe. Spodaj za primer zgodba z lužami in pujsom, nato pa si izmisli še ti kakšno!

Nekega dne je deževalo.

Deževalo je in deževalo.

Kmalu se je na tleh pojavila luža.

Pa še ena in še ena in še ena.

Luže so se zleile v eno veliko lužo.

In ker je še kar naprej deževalo ...

... je kmalu na tleh nastala luža, velika kot pujs.

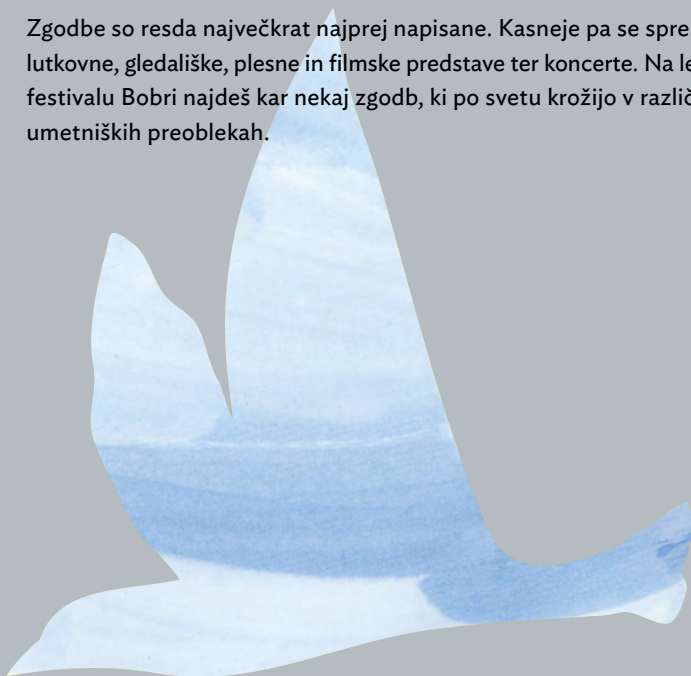
»O, super,« je rekel pujs: »Obožujem luže!«

ZGODBE, PTICE SELIVKE

Zgodbe pa se ne skrivajo le v knjigah, med črkami, risbami in slikami. Dobre zgodbe so kot ptice selivke. Iz naših glav se selijo po svetu tudi z gibom, glasbo, zvokom. Nekatere se glasno in hitro premikajo, druge so tiho negibne, kot kip. Zelo rade se zadržujejo v knjižnicah, gledališčih, muzejih in galerijah, kinodvoranah in dvoranah vseh drugih vrst, tudi športnih!

Zgodbe so resda največkrat najprej napisane. Kasneje pa se spremenijo v lutkovne, gledališke, plesne in filmske predstave ter koncerte. Na letošnjem festivalu Bobri najdeš kar nekaj zgodb, ki po svetu krožijo v različnih umetniških preoblikah.

Na zadnji strani najdeš še nekaj primerov zgodb, ki so se iz knjig prelevile v druge oblike.

Hrestač in mišji kraj je izjemno znana božična pravljica pisatelja E.T.A Hoffmana, ki jo je napisal davnega leta 1816 v Nemčiji. Pri nas jo je v slikanici upodobila Marija Lucija Stupica. Hrestač oživi tudi v nadvse priljubljenem pravljичnem baletu ruskega skladatelja Petra Iljiča Čajkovskega. Na festivalu pa si lahko zgodbo o Hrestaču ogledaš v lutkovni predstavi v Mini teatru.

Ilustracija Hrestača in Marie
(Marija Lucija Stupica, arhiv: Hana Stupica)

Predstava Hrestač
(Foto: Asiana Jurca Avci, arhiv: Mini teater)

Zgodbo o **Slavni medvedji zasedbi Sicilije** je zapisal in narisal italijanski književnik in slikar Dino Buzzati. Zgodbo o slavnih kosmatinih z juga Italije je na filmsko platno prenesel animator, ilustrator in stripar Lorenzo Mattotti; dodal ji je močne barve in dva junaka – pripovedovalca Gedeoneja in deklenco Almerino. Na festivalu lahko v Kinodvoru ob projekciji filma raziskuješ razlike med filmom in knjigo, ki je nedavno izšla v povsem svežem slovenskem prevodu.

Knjiga Slavna medvedja zasedba Sicilije
(Dino Buzzati, Mladinska knjiga, 2021)

Animirani film Slavna medvedja zasedba Sicilije
(Lorenzo Mattotti, arhiv: Kinodvor)

ZGODBE ZA VEDNO

Zakaj si tako zlahka zapomnimo nekatere zgodbe, nekatere pa takoj pozabimo? Zagotovo si bolj zapomnimo tiste, ki so se nas dotaknile, nas nasmejale, prestrašile, osupnile, očarale ali razjezile. Vse življenje se zgodbe skupaj z drugim znanjem in izkušnjami nalagajo v naš spomin kot v nekakšno shrambo!

V kozarčke in lončke nariši zgodbe, ki jih želiš shraniti za vedno. Nariši glavne junake in predmete, ki te na zgodbo najbolj spominjajo. Na kozarčke lahko zapišeš tudi naslove zgodbe.

Kaj pri zgodbi si najbolj zapomniš?

Katere trditve veljajo zate?

- Glas in podobo osebe, ki mi je zgodbo pripovedovala ali brala.
- Glavnega junaka ali junakinjo.
- Natančne besede, s katerimi je bila zgodba povedana.
- Svoje občutke ob poslušanju ali gledanju.
- Posamezna poglavja ali prizore.
- Posamezne ilustracije, podobe oziroma videz.
- Zvok in glasbo.
- Prostor, v katerem sem zgodbo doživel/a.

Shramba je samo en način, kako lahko ponazorimo naš spomin. Lahko si ga predstavljamo tudi kot veliko knjižnico, globoko morje s plavajočimi spomini ali kot drevo polno cvetov in sadežev. Kako pa si ti predstavljaš svoj spomin?

ZEMLJEVID ZGODBE

Nekatere zgodbe so zelo kratke. Imajo le en dogodek in se zgodijo v enem prostoru. Takih zgodb si ni težko zapomniti in jih povedati. Za pripovedovanje daljših zgodb z večjim številom oseb in dogodkov pa nam prav pride načrt ali zemljevid. Nanj narišemo vsa glavna poglavja ali prizore. Tako si bomo lažje in hitreje zapomnili, kako je zgodba potekala, vanjo pa se lahko vedno znova vračamo – kot bi šli na pravo potovanje!

Nariši zemljevid svoje najljubše zgodbe! Začni na začetku. Kje se zgodba začne in kdo v njej nastopa? Kaj se zgodi v nadaljevanju? Koga junaki srečajo? Kaj doživijo? Na koncu nariši še, kje in kako se zgodba konča.

Risanje zemljevidov zgodb je zabavno početje! Pomaga pa ti lahko tudi v šoli, kadar moraš zgodbo povedati pred razredom ali osvojiti več snovi v kratkem času. Poskusi!

ZAČETEK

KONEC

IGRAJMO SE PRIPOVEDOVANJE

Pripovedovanje in izmišljevanje zgodb sta zabavni in razburljivi igri! Igramo se ju lahko kjerkoli: v vrtcu in šoli, na sprehodu, v avtu, z njima si lahko krajšamo čas med dolgočasnim čakanjem. Pri tem si lahko pomagamo s pripovedovalskimi pripomočki ali navdih poiščemo v svetu okrog nas, ki skriva cel kup presenečenj!

Pripovedovalske kocke so pripomoček, ki se ga težko naveličamo! Lahko jih kupimo ali izdelamo sami. Na površine kock (naj bodo večje, da bodo motivi dobro vidni) prilepimo motive, ki jih narišemo ali izrežemo iz časopisov in revij. Pripovedovanje bo razburljivejše, če bodo motivi predstavljali najrazličnejše junake, predmete, pošasti, pokrajine. Kocke uporabimo tako, da jih v skupini mečemo. Iz motivov na zgornjih straneh skupaj ali izmenično sestavljamo zgodbo.

Na sprehodu, doma ali v igralnici poiščemo zanimive predmete in jih skrijemo v **pripovedovalsko vrečo**. Tisti, ki je na vrsti za pripovedovanje, iz vreče miže izžreba tri predmete in jih poveže v svojevrstno zgodbo. Igro se lahko igramo tudi tako, da predmete zamenjamo z listki, na katere smo napisali razne reči, junake, prostore ...

Na **pripovedovalsko vrstico** v dogovorjenem vrstnem redu navežemo razne predmete, ki smo jih našli na sprehodu (kamni, vejice, plodovi). Tako bo nastala zgodba o našem sprehodu. Pripovedovalsko vrstico lahko izdelamo tudi za zgodbe, ki so nam še posebej všeč. Katerih pet predmetov ali risbic bi navezali za zgodbo o Rdeči kapici? Kaj pa bi izbrali za zgodbo o svojih počitnicah?

Izdelajmo si **muzej zgodb**! Za vsako zgodbo, ki smo jo videli, slišali ali doživeli in nam je bila še posebej všeč, izberimo predmet, ki nas najbolj spominja nanjo. Muzej zgodb, pravo predmetno knjižnico, si bomo lahko ogledovali, priredili vodstvo po zbirki za prijatelje, sošolce, starše in ob predmetih vedno znova in znova pripovedovali.

Prva človeka, Adam in Eva, sta dobila nalogo, da poiščeta imena za vsako živo bitje, ki bo na svetu živel. Predstavljajmo si, da smo mi **prvi ljudje na svetu!** Ko naslednjič obiščemo kakšen nov kraj, ga spoznajmo tudi tako, da za razne koticke – razpotja, kamne, ruševine, ceste, mostove – poiščemo nova, samo naša imena. Ob tem pa ne pozabimo pripovedovati, zakaj smo izbrali prav takšno ime.

Za zgodbo nas lahko čaka **navdih za vsakim vogalom!** Dovolj je že, da se na sprehodu za hip ustavimo in ozremo okoli sebe. Poiščimo tri stvari, zvoke ali vonjave, ki pritegnejo našo pozornost – jesenski list, nenavadne oblike, odvržena smet, vonj iz pekarnice, sprehajalec s psom, zvok vlaka, zanimiv oblak ... iz teh stvari lahko nastane nenavadna zgodba.

Na srečo – Na nesrečo je besedna igra za dva igralca. Prvi začne vsak stavek z *Na srečo ...*, drugi z *Na nesrečo ...* Tako izmenično gradita zgodbo do srečnega ali nesrečnega konca. Primer:

Nekoč je živel psiček.

Na srečo je živel pri prijazni družini.

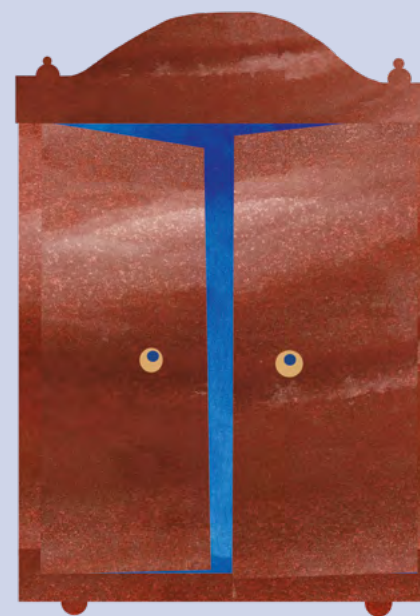
Na nesrečo so ga družinski člani pozabili doma, ko so odšli na počitnice.

Na srečo so mu pustili dovolj pasjih briketov.

Na nesrečo ravno teh briketov psiček res ni maral.

Na srečo so ostala vrata kurilnice samo priprta in psiček se je izmuznil ven.

Naš in pravljичni svet sta skrivnostno povezana. **Vhod v drug svet** je lahko karkoli in kjerkoli! To je lahko čudna razpoka v steni, luknja v tleh, poštni nabiralnik, stara omara, drevesna duplina, skrivnostna vratca, ki peljejo v zaraščen vrt. Včasih moramo res dobro napeti oči, da ga prepoznamo! Ko ga zagledamo, si izmislimo zgodbo o tem, kakšen je pravljичni svet na drugi strani in kaj bi se zgodilo, če bi vanj vstopili skupaj.

OTROCI KOT PRIPOVEDOVALCI ZGODB

ZA ODRASLE

Vsi, otroci pa še posebno, živimo v svetu zgodb. Zgodbe, ki jih poslušamo in si jih pripovedujemo (drug drugemu ali sami sebi), pomembno vplivajo na to, kako doživljamo in razmišljamo o življenju in svetu okoli nas.

Ameriški razvojni psiholog Brian Sutton Smith je ob dolgoletni raziskavi, kako in kakšne zgodbe pripovedujejo otroci, zapisal, da družinsko okolje, napolnjeno s knjigami in branjem, pomembno vpliva na razvoj pismenosti otrok. Kot še pomembnejše pa je poudaril pripovedovanje kot način vsakodnevnih družinskih komunikacij, v katero je s svojimi zgodbami aktivno vključen tudi otrok. To so lahko zgodbe o tem, kaj se je družinskim članom pripetilo čez dan, zgodbe iz družinske zgodovine, skupne pripovedovalske igre ali izmišljevanje zgodb pred spanjem – vse to otroka v zgodnjem obdobju dobro opremi za nadaljnje uspešno učno in družbeno delovanje.

Pripovedovanje in izmišljevanje zgodb sta oblika razmišljanja in način, s katerim svoje izkušnje, misli, čustva, ideje oblikujemo v

osmišljeno celoto. Svet domišljije in svet resničnosti sta povezana na številne načine, oba pa v resnici doživljamo enako osebno in čustveno. Zgodbe, ki jih ustvarjajo otroci, tako niso zgolj eden od načinov njihove igre. Kot ugotavljajo raziskovalci, se otroci s svojimi zgodbami umeščajo v svet. Preko zgodb raziskujejo in razvijajo svojo identiteto in krepijo sebi lasten, avtentičen glas. Če pozorno prisluhnemo vsebini njihovih zgodb in zavestno preslišimo morebitne slovnične in jezikovne napake (saj v tem smislu res niso pomembne), se nam bo razkril bogat svet otroških občutkov, misli, dilem in načinov, kako razumejo svet.

Več ko bodo imeli otroci priložnosti in pozornih poslušalcev, več gotovosti in veselja bodo čutili ob pripovedovanju zgodb in bolje jim bo služil jezik, ko bodo vsakič znova skušali za druge ubesediti svoj notranji svet.

Odrasli imamo tako pomembno nalogo, da v včasih zelo intenzivnem dnevnem, učnem ali vzgojnem ritmu zagotovimo čas, v katerem je pripovedovalska izmenjava mogoča, ko zmoremo biti pozorni in naklonjeni

poslušalci. Pozoren poslušalec ima namreč (še posebej kadar pripovedujejo otroci!) pri ustvarjanju zgodbe izredno pomembno vlogo. S svojimi odzivi (smehom, zanimanjem na obrazu, vprašanji ...) vpliva na to, kakšna bo otrokova motivacija za pripovedovanje zgodbe, kako jo bo razvil in koliko veselja ter zadovoljstva mu bo pripovedovanje prineslo. Predvsem mlajši otroci pri pripovedovanju potrebujejo pomočnika, da pripeljejo zgodbo do konca. Z vprašanji, občasnimi vmesnimi stavki in povzemanjem lahko pomagamo otroku, da oblikuje svojo misel in idejo v sklenjeno zgodbo.

Izjemnega pomena je tudi raznolikost zgodb. Ljudske in avtorske pravljice, resnične družinske zgodbe, poezija z jezikom v vsej svoji poetični razkošnosti, vse to bo otrokom razprlo pahljačo možnih načinov obstoja zgodbe. Ne samo z vidika zvrsti in žanrov, temveč tudi kakšna sta lahko začetek in konec zgodbe, kaj vse zmore jezik in kako zabavno se je poigravati z ritmom in zvočnostjo jezika. Vse to krepi in bogati otrokovo pripovedovanje ter pronicava vanj, bogati pa tudi njegovo razumevanje samega sebe in sveta, v katerem živi.

V branje priporočamo:

Ljubica Marjanovič Umek: *Zgodbe otrok: razvoj in spodbujanje pripovedovanja* (Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019)
Susan Engels: *The Stories Children Tell, Making Sense of the Narratives of Childhood* (Freeman and Company, 1995)
Gianni Rodari: *Srečanje z domišljijo* (Mladinska knjiga, 1996)

Za skupno branje z otroki še posebej priporočamo:

Gianni Rodari: *Pravljice po telefonu* (Mladinska knjiga, 1990)
Gianni Rodari: *Pravljice za igro* (Mladinska knjiga, 1979)
Lila Prap: *1001 pravljica* (Mladinska knjiga, 2010)
Leo Lionni: *Mali modri in mali rumeni* (Miš, 2015)

Besedilo izhaja iz dela in metodologije projekta Pravljničnega studia Zavoda Divje misli, ki je namenjen razvoju pripovedovalskih kompetenc pri otrocih. Več o projektu na www.pravljicnistudio.si.

BOBROV PRIPOVEDOVALSKI IZZIV

Na zadnji strani najdeš fotografije in ilustracije, ki te čakajo na letošnjih Bobrih v obliki različnih kulturnih dogodkov. Prepoznaš vse zgodbe? Naj ti pomagamo z naslovi:

Bratovščina Sinjega galeba (zgodba: Tone Seliškar, ilustracija: Matjaž Schmidt, Mladinska knjiga)

Deklica z vžigalicami (zgodba: Hans Christian Andersen, foto: Miha Fras, arhiv: Mini Teater)

Hišica iz kock (zgodba: Ela Peroci, foto: Urška Boljkovac, arhiv: Hiša otrok in umetnosti)

Moj dežnik je lahko balon (zgodba: Ela Peroci, foto: Urška Boljkovac, arhiv: Hiša otrok in umetnosti)

Obisk (zgodba: Antje Damm, foto: Jaka Varmuž, arhiv: Lutkovno gledališče Ljubljana)

Potovanje Hansa Christiana Andersena (zgodba: Heinz Janisch, ilustracije: Maja Kastelic, Mladinska knjiga)

Ves svet je marmelada (zgodba: Peter Svetina, foto: Matej Povše, arhiv: Pripovedno gledališče gdč. Bazilike)

V prazen kvadratale nariši še sebe, da se tudi ti znajdeš v zgodbi!

Podobe najprej nareži v kartice, nato jih naključno izberi pet ali pa tiste, ki so ti najbolj všeč. Izmisli si zgodbo o tem, kako so se junaki različnih zgodb srečali in kaj se je potem zgodilo. So šli na Bobrov festival?

Privediteljica 14. ljubljanskega festivala kulturno-umetnostne vzgoje Bobri je Mestna občina Ljubljana, izvršni producent pa Slovensko mladinsko gledališče.

Kolofon | **Bobrov dnevnik • Zbirka Kinobalon, 48. knjižica** • Založil: Javni zavod Kinodvor, zanj: Metka Dariš • Idejna zasnova in besedila: Špela Frlic • Uredila: Živa Jurančič • Ilustracija in oblikovanje: Meta Wraber • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Tisk: Mat-Format d.o.o. • Ljubljana, marec 2022.

